

De Kop van Noord-Holland op de route richting inclusief onderwijs

1 september 2026

Sofie Sergeant
Bijzonder Lector Inclusie & Veerkracht in het Onderwijs
Lectoraat Jeugd - HU

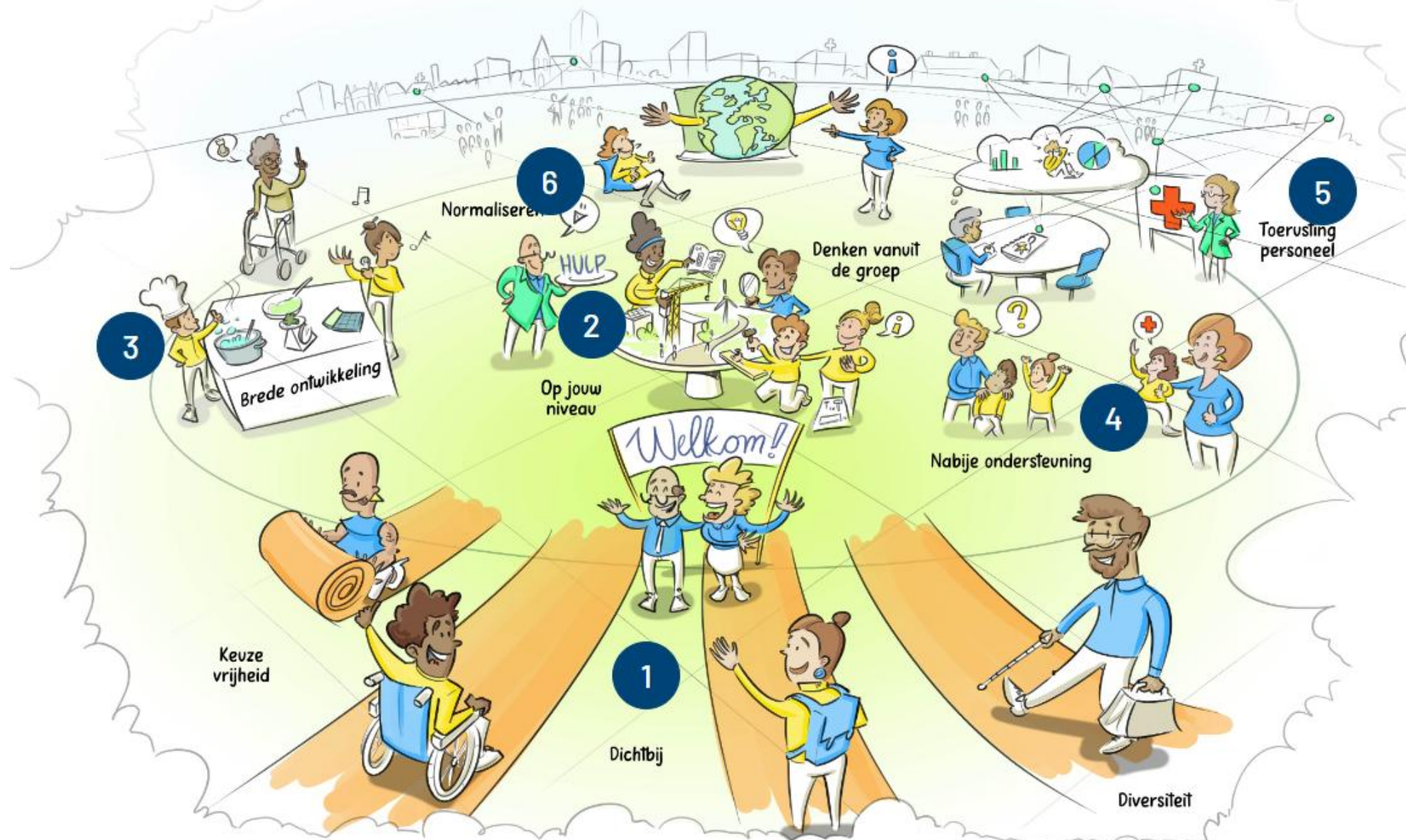
Inclusief onderwijs in 2035

De overheid streeft ernaar dat in 2035 de meeste scholen de overgang naar inclusief onderwijs hebben gemaakt. De overheid heeft beschreven wat inclusief onderwijs is en hoe een inclusieve leeromgeving er uit ziet.

Inclusief onderwijs is onderwijs waarbij alle kinderen en jongeren naar een school dichtbij huis kunnen. Een school waar iedereen meetelt, meedoet en gelijkwaardig is en waar samen geleerd wordt.

DROOMBEELD INCLUSIEF ONDERWIJS - AMBITIE 2035

Ambitie 2035 en werkagenda

In overleg met het werkveld

Opgesteld in 6 actielijnen.

Onderwerpen dekken de breedte van de benodigde verandering naar inclusief onderwijs

1. Toerusten van school en personeel
2. Laagdrempelige hulp in en nabij de school
3. Organiseren van een dekkend aanbod van (inclusief) onderwijs en ondersteuning
4. Regelruimte creëren in leerpad en ontwikkeling
5. Bouwen aan een toegankelijke en inclusieve huisvesting
6. Normaliseren van inclusief onderwijs

Subthema 1

Diversiteit

Intersectionality / Kruispuntdenken

“Wanneer onderwijsprofessionals zich voornamelijk laten leiden door hun intuïtie, bestaat het risico dat hun onderwijspraktijk vooral aansluit bij leerlingen die op hen lijken wat betreft achtergrond, leerstijl of perspectief.”

(Van Gemert, Speyers & Sergeant, 2025)

Welke
ervaringskennis
missen we

Neem de tijd om
elkaar te leren
kennen

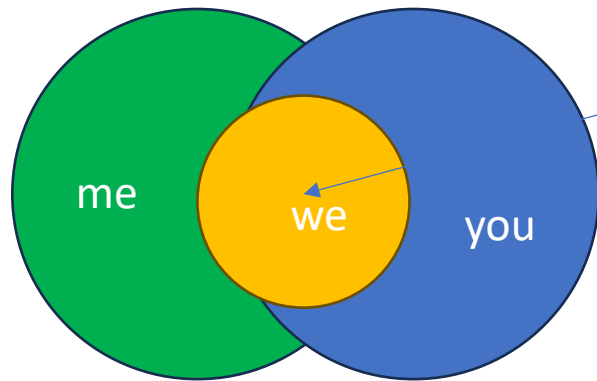
Deel je verhaal

Vier de verschillen

Subthema 2

Inclusie

Third space

(Arendt, 1994; Soja, 1996; Kal, 2001; Meininger, 2013; Sergeant, 2021)

“Inclusie is het creëren van een derde ruimte: een ruimte die ontstaat door dialoog, onderhandeling en wederzijdse verandering. Het gaat niet om assimilatie, waarbij mensen zich moeten aanpassen aan een bestaande norm, maar om het gezamenlijk vormgeven van een gedeelde ruimte waarin verschillende perspectieven, ervaringen en behoeften samenkomen en iets nieuws kunnen laten ontstaan.” (Sergeant, 2021)

Inclusie heeft niets te maken met het wegverven van verschillen

Van **medisch model** naar **sociaal model**:

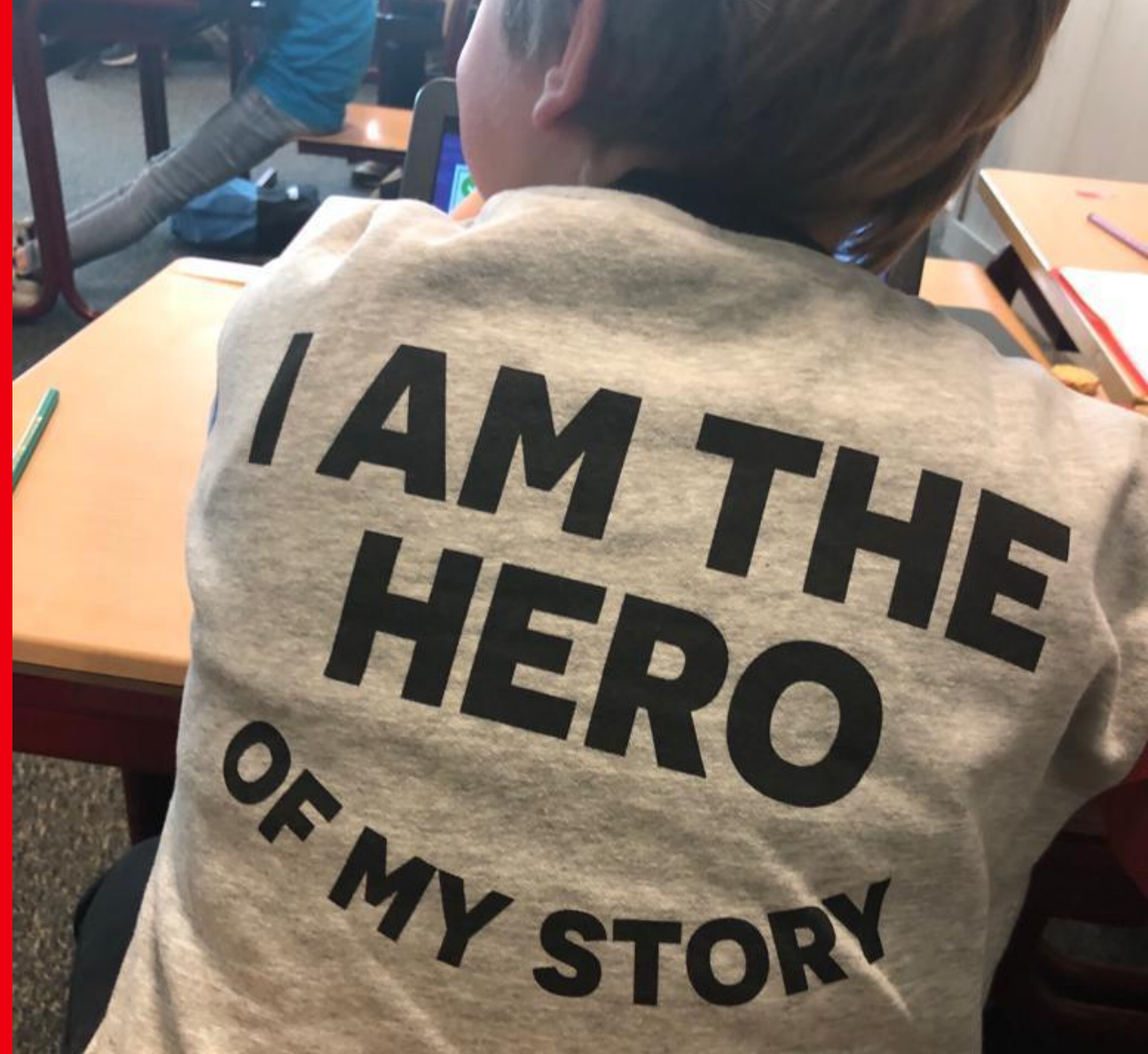
Van het 'fixen van mensen' naar het 'fixen van de context en onze systemen'

Disability is when the world isn't designed for everyone

Subthema 3

Inclusief Onderwijs

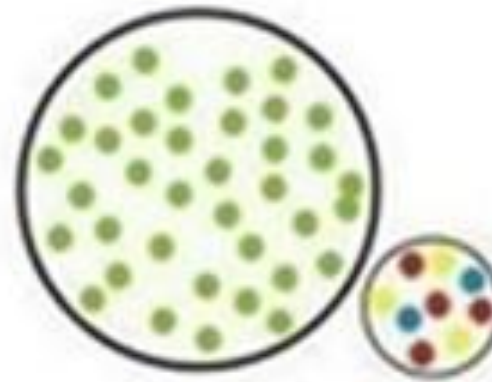
Inclusie in onderwijs

inclusie

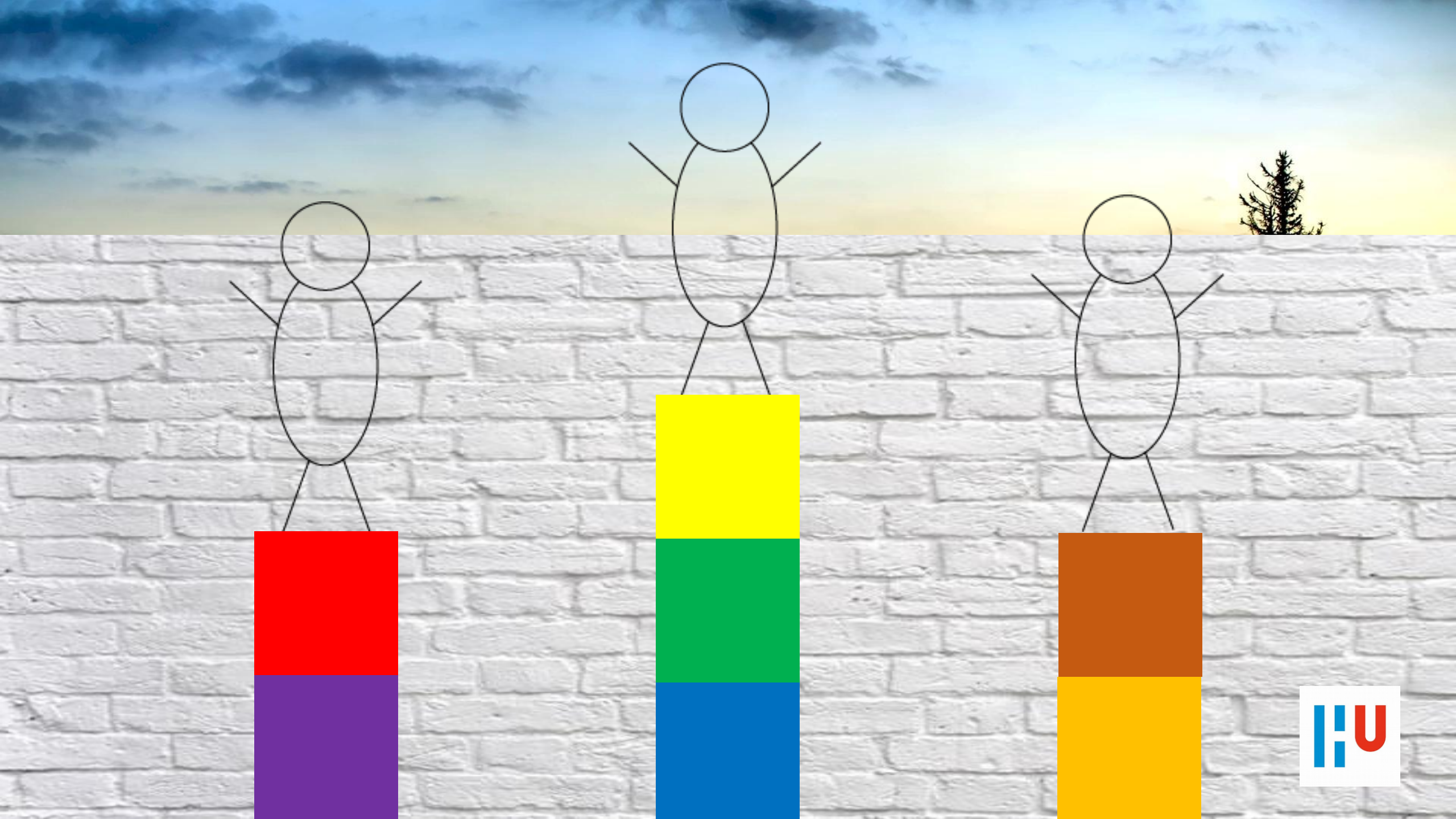
integratie

segregatie

exclusie

Inclusieve pedagogiek

wat je aanbiedt als aanpassing voor een individuele leerling beschikbaar maken voor alle leerlingen

Onderzoek toont aan dat inclusieve pedagogiek resulteert in betere onderwijsprestaties van alle leerlingen (Szumski et al., 2017), in het bijzonder voor de meerderheid van de leerlingen zónder speciale onderwijsbehoeften.

Bron:

Szumski, G., Smogorzewska, J., & Karwowski, M. (2017). Academic achievement of students without special educational needs in inclusive classrooms: A meta-analysis. *Educational Research Review*, 21, 33–54 <https://doi.org/10.1016/j.edurev.2017.02.004>

Inclusie in onderwijs gaat over:

- Sense of belonging
- Gehoord en gezien worden
- Veronderstellen van competentie
- Participatie, nu en later
- Floreren, nu en later

- Edoch: geen glans zonder wrijving

Inclusief onderwijs?

Inclusive education:

“a systemic approach to providing high quality education in mainstream schools that effectively meets the academic and social learning needs of all the learners from the school’s local community”

(European Agency, 2015, p. 2).

Inclusief onderwijs:

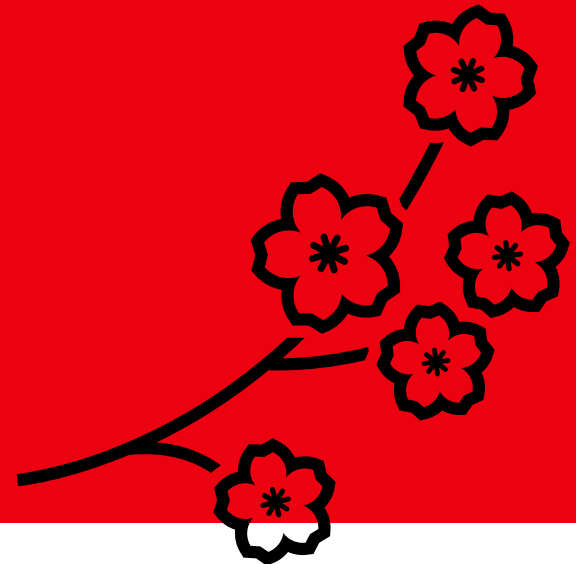
“een systemische benadering waarbij reguliere scholen kwalitatief hoogwaardig onderwijs bieden dat effectief aansluit bij de cognitieve, sociale en emotionele leerbehoeften van alle leerlingen uit de lokale gemeenschap.”

(European Agency, 2015, p. 2).

A decorative yellow curved line is located in the bottom right corner of the slide.

Subthema 4

De goestinggever

Bron: Illustratie gegenereerd met ChatGPT (OpenAI, 2026).

De etymologie van **goesting**

Wat is 'goesting' precies?

Als je ooit in België bent geweest, is de kans groot dat je het woord 'goesting' hebt gehoord. Hoewel het in Nederland nauwelijks gebruikt wordt, is het in België een vast onderdeel van het dagelijks taalgebruik. Het woord 'goesting' komt uit het Vlaams en betekent zoiets als 'zin hebben in iets'. Het kan slaan op honger, lust, motivatie of een algemene drang om iets te doen.

De herkomst van het woord

Het woord 'goesting' stamt af van het Middelnederlandse 'gheustinc', dat op zijn beurt weer afgeleid is van het Latijnse 'gustus', wat 'smaak' betekent. In de loop van de tijd evolueerde de betekenis naar een meer figuurlijke invulling: smaak of zin om iets te doen. Het woord heeft dus een lange geschiedenis in de Nederlandstalige taal, al is het in de Noord-Nederlandse variant vrijwel verdwenen.

LATIJN	MIDDELNEDERLANDS	VLAAMS	HEDENDAAGS
<i>gustus</i>	→ <i>gheustinc</i>	→ <i>goesting</i>	→ <i>gebruik</i>
'smaak'	'zin, smaak, verlangen'	'zin hebben in iets'	in België

Circle of Courage (Brendtro, 2006)

4 universele menselijke behoeftes:

- 1. Belonging**
- 2. Mastery**
- 3. Interdependence**
- 4. Generosity**

ERBIJ HOREN

MEESTERSCHAP

EIGEN KEUZES MAKEN

VRIJGEVIGHEID

KLAS
micro

SCHOOL
meso

GEMEENSCHAP
macro

HUMOR
ZELFRELATIVERING
NIEUWSGIERIGHEID

	BELONGING	MASTERY	INTERDEPENDENCE	GENEROSITY
MICRO (klas)	• Warme relaties • Inclusieve groepsdynamiek • Recht op weerstand • UDL werkvormen	• Differentiatie • Scaffolding (tijdelijke hulp) • Formatieve feedback	• Autonomie • Coöperatief leren • Peer tutoring • Co-teaching • Steun bevorderen • Ondersteunende en alternatieve communicatie	• Talentgericht werken • Peer mentoring/support • Ouderbetrokkenheid
MESO (school)	• Warm welkom • Inclusieve pedagogiek • Samenwerkende schoolcultuur • Inclusief leiderschap • Visie/positieve taal	• Topographical Teaching • Professionele leergemeenschappen • Lerende houding • Continue ontwikkeling	• In-team-samenwerking • Gedeelde besluitvorming • Peer mentoring/support	• Co-teaching met diverse partners • Ouderbetrokkenheid • Delen wat je hebt
MACRO (gemeenschap)	• Visie/gemeenschappelijke verantwoordelijkheid • Lokale samenwerkingsverbanden • Extra aandacht voor transities	• Samenwerkend leren met universiteiten, hogescholen, expertisecentra • Inclusieve pedagogiek	• Netwerken met scholen, zorg en gemeenten • New governance model (weg van hokjes)	• Schoolbrede maatschappelijke projecten • Partnerschappen met NGO's
STEVIGE DOSIS HUMOR, ZELFRELATIVERING, NIEUWSGIERIGHEID				

Figuur 2. De Goestinggever als landkaart voor ons onderzoek in woord en beeld.

Voorbeeld 1

- UDL

	BELONGING
MICRO (klas)	• Warme relaties • Inclusieve groepsdynamiek • Recht op weerstand • UDL werkvormen

© 2002 Michael Giangreco - Illustrations Kevin Ruelle

HET PAD VRIJMAKEN VOOR IEDEREEN!

UDL

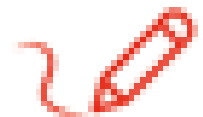

Voorbeeld 2

- Scaffolding

MASTERY

- Differentiatie
- Scaffolding (tijdelijke hulp)
- Formatieve feedback

Voorbeeld 3

- Taal ~ welbevinden / floreren

MESO (school)

- Warm welkom
- Inclusieve pedagogiek
- Samenwerkende schoolcultuur
- Inclusief leiderschap
- Visie/positieve taal

It takes a
village to
raise a child

It is our children
who raise
the village

&

Voorbeeld 4

- Inclusief leiderschap

MESO (school)

- Warm welkom
- Inclusieve pedagogiek
- Samenwerkende schoolcultuur
- Inclusief leiderschap
- Visie/positieve taal

Met het
hoofdstuk van
Ian Potter

Sofie Sergeant & Peter de Vries (red.)

Perspectieven op inclusief onderwijs

 Gompel & Svacina

Voorbeeld 5

- Co-teaching

INTERDEPENDENCE

- Autonomie
- Coöperatief leren
- Peer tutoring
- Co-teaching
- Steun bevorderen
- Ondersteunende en alternatieve communicatie

Onderzoek in Kop van Noord- Holland

Hoewel co-teaching een positief effect lijkt te hebben op leerresultaten (Khoury, 2014; Boeckers, 2021; Stortenbecker, 2021), hebben leraren vaak de neiging om pas samen te werken wanneer er problemen ontstaan.

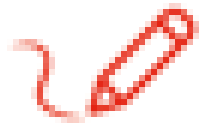
Voorbeeld 6

- Professionele Leergemeenschappen

Beno Schraepen ('Excludes'): 3
hefbomen voor inclusief onderwijs:

1. Het gewoon doen
2. Teamwerk
3. Duurzame professionalisering

- Topographical Teaching
- Professionele leergemeenschappen
- Lerende houding
- Continue ontwikkeling

#ProudToTeachAll

<https://proudtoteachall.eu>

PR♥UD
TO TEACH ALL

Co-funded by the
Erasmus+ Programme
of the European Union

How do we set up a professional learning community (PLC) that supports us to teach all learners? - Guide for coaches Detail - Proud To Teach All

inspiration centre

professional development package

research and policy recommendations

**How do we set up a
professional learning
community (PLC) that
supports us to teach all
learners?**

Inclusie = proces

If all goes
well... there will
be trouble

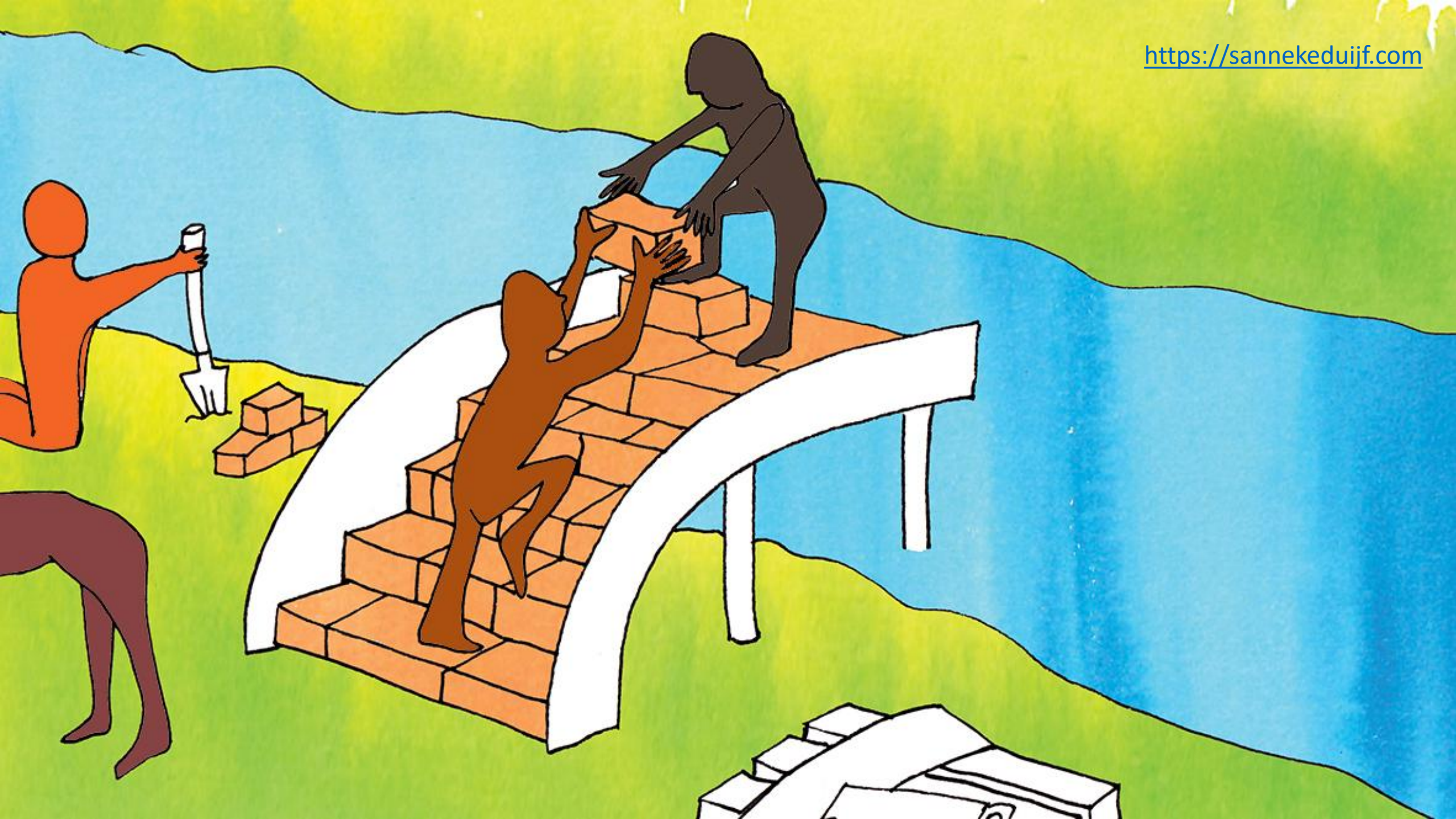
Niet: hoe nu verder?

Wel: wat gaan we doen?

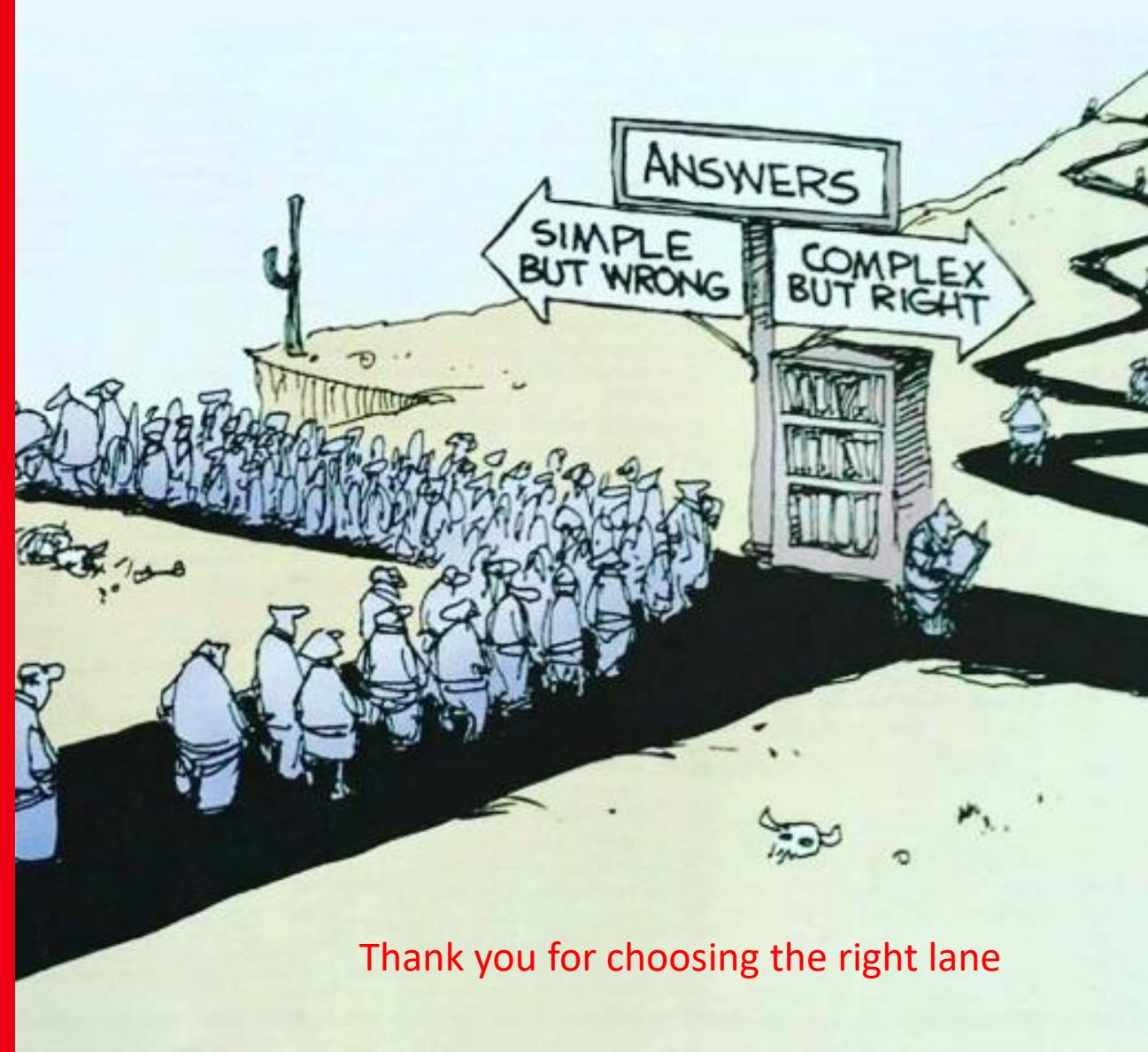
Als je je afvraagt waarom niemand ingrijpt, grijp
dan in.

Meer lezen – Deel 1

- Research work by Tracy Edwards:
PhD : The Translation and Enactment of the Principle of Inclusive Pedagogy by Experienced Teachers.
- Florian, L. & Linklater, H. (2010) Preparing teachers for inclusive education: using inclusive pedagogy to enhance teaching and learning for all, *Cambridge Journal of Education*, 40:4, 369-386, DOI: [10.1080/0305764X.2010.526588](https://doi.org/10.1080/0305764X.2010.526588)
- Daelman, S. (2022). *Listening to children in vulnerable situations. Rethinking voice through intra-active pedagogical encounters*. Gompel&Svacina.
- Lozana Parra, S. (2022). *The School as a Playground for Educational Friction: Understanding Democracy in Dutch Secondary Education*. Utrecht University Repository.

Meer lezen – Deel 2

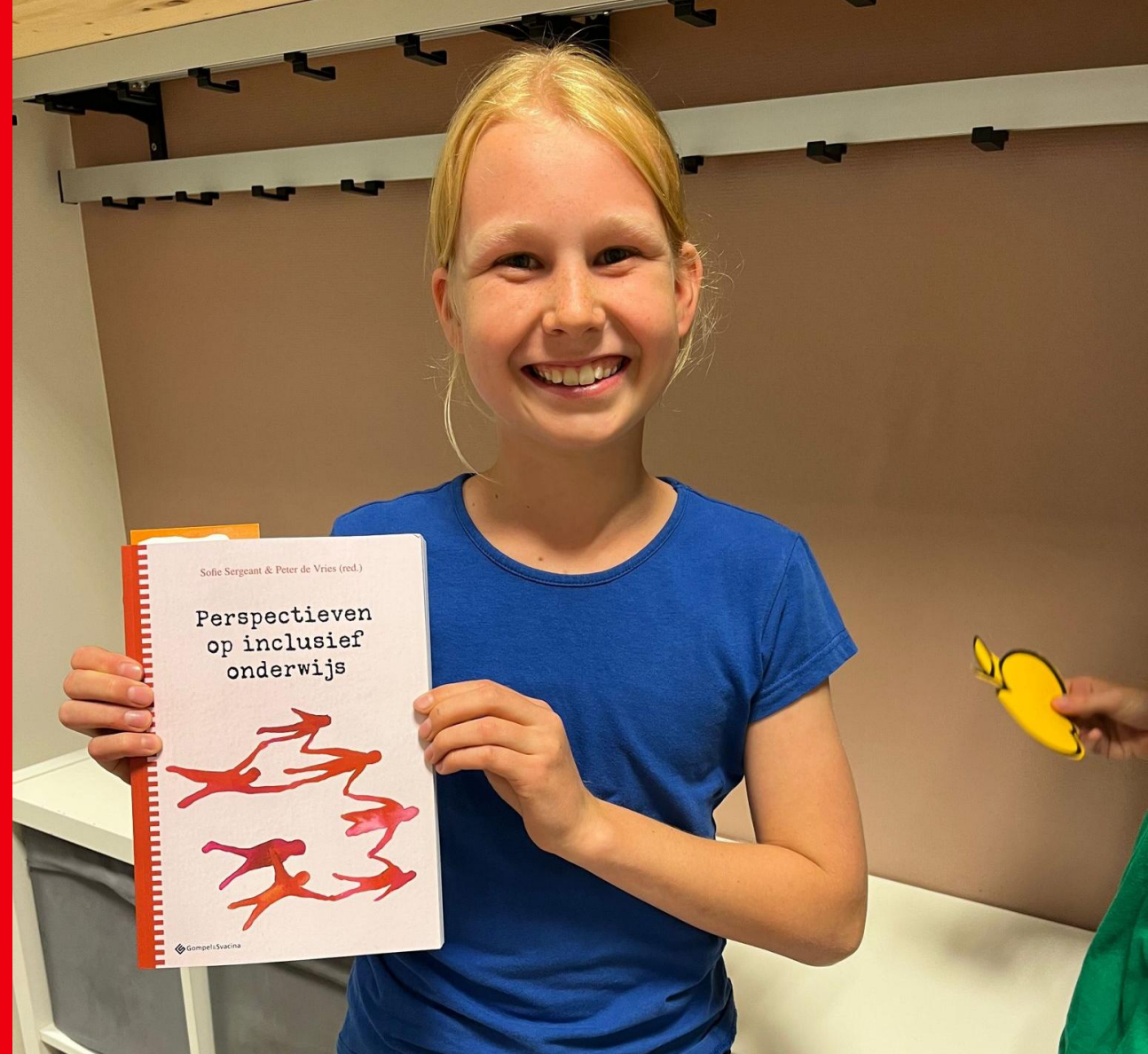
Sergeant, S. (2021) *Working Together, Learning Together: Towards Universal Design for Research*. Gompel&Svacina. [Working Together, Learning Together: Towards Universal Design for Research - Vrije Universiteit Amsterdam](#)

<https://www.hu.nl/nieuws/inclusie-en-veerkracht-in-het-onderwijs>

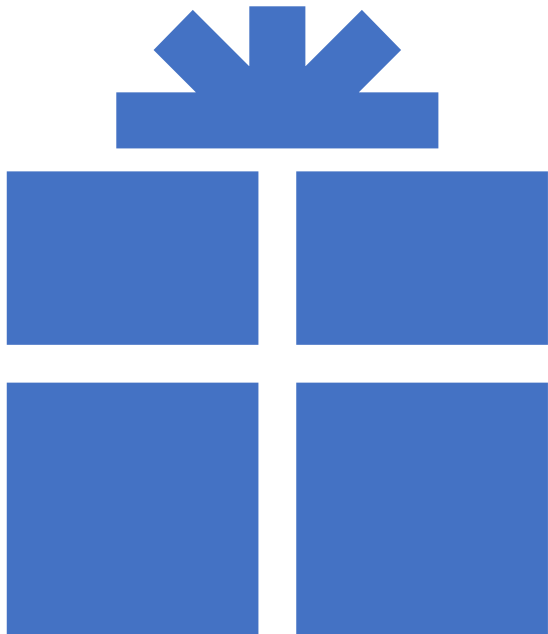

Meer lezen en luisteren – Deel 3:

- Sergeant, S. & de Vries, P. (Red.) (2023). *Perspectieven op inclusief onderwijs*. Gompel&Svacina.
- Van Dijk, A., Touw, H. & Sergeant, S. (2023). *Dialogokaarten inclusief onderwijs*. Gompel&Svacina.
- Van Gemert, G., Speyers, K. & Sergeant, S. (2025). *Inclusief gedrag*. Gompel&Svacina.
- Mulock Houwer-lezing 25 nov 2025 – Laura Batstra: Ruimte maken voor verschillen

Een cadeautje

Absurdities & Realities of
Special Education Cartoon
Archive

<https://oa.uvm.libnova.com/browse/collection/33202?limit=10&sort=title.keyword>

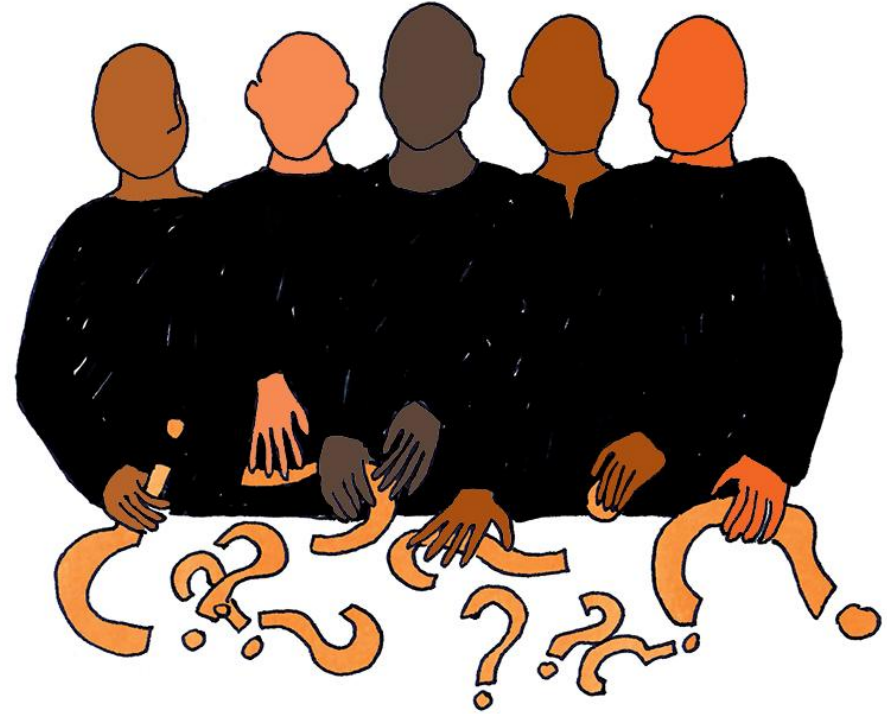
Op Europees niveau:

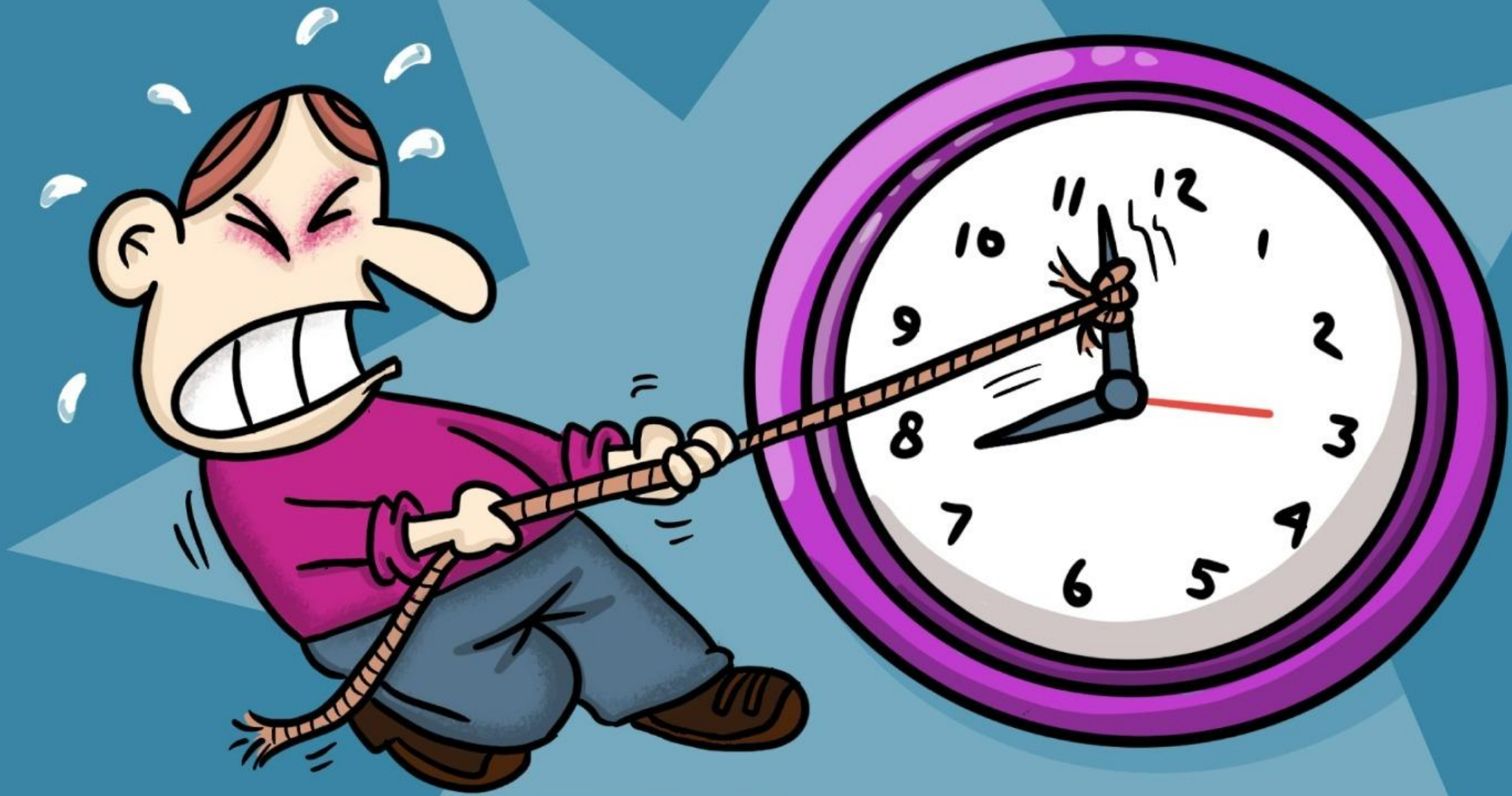
[European Agency for Special Needs and Inclusive Education website](#)

Twee vragen bij de 'goestinggever':

1. Wat herken je? Wat doe je nu al?
Deel dit met je collega's. Wissel uit.
Inspireer elkaar met deze mooie praktijk.
2. Waar ligt een kans voor morgen, of voor langere termijn? Wat doen we nog niet?

Jantien Gerdes, Lectoraat
Inclusieve Leeromgevingen

**STRONGER
2GETHER**

Inclusief onderzoek

**STRONGER
2GETHER**

Inclusief onderzoek

**STRONGER
2GETHER**

Meerdere perspectieven...more than meets the eye

**STRONGER
2GETHER**

Voorbij the Badge

Beginnend pianist, student Arabisch, hondenliefhebber, zoeker naar de zin van het bestaan, Amsterdammer (daar heb je het al), Uniqlo-fan, lezer-zonder-tijd, slome chauffeur maar wel inparkeertalentje, ...

Een tool voor creatief, art-based,
laagdrempelig, inclusief onderzoek.

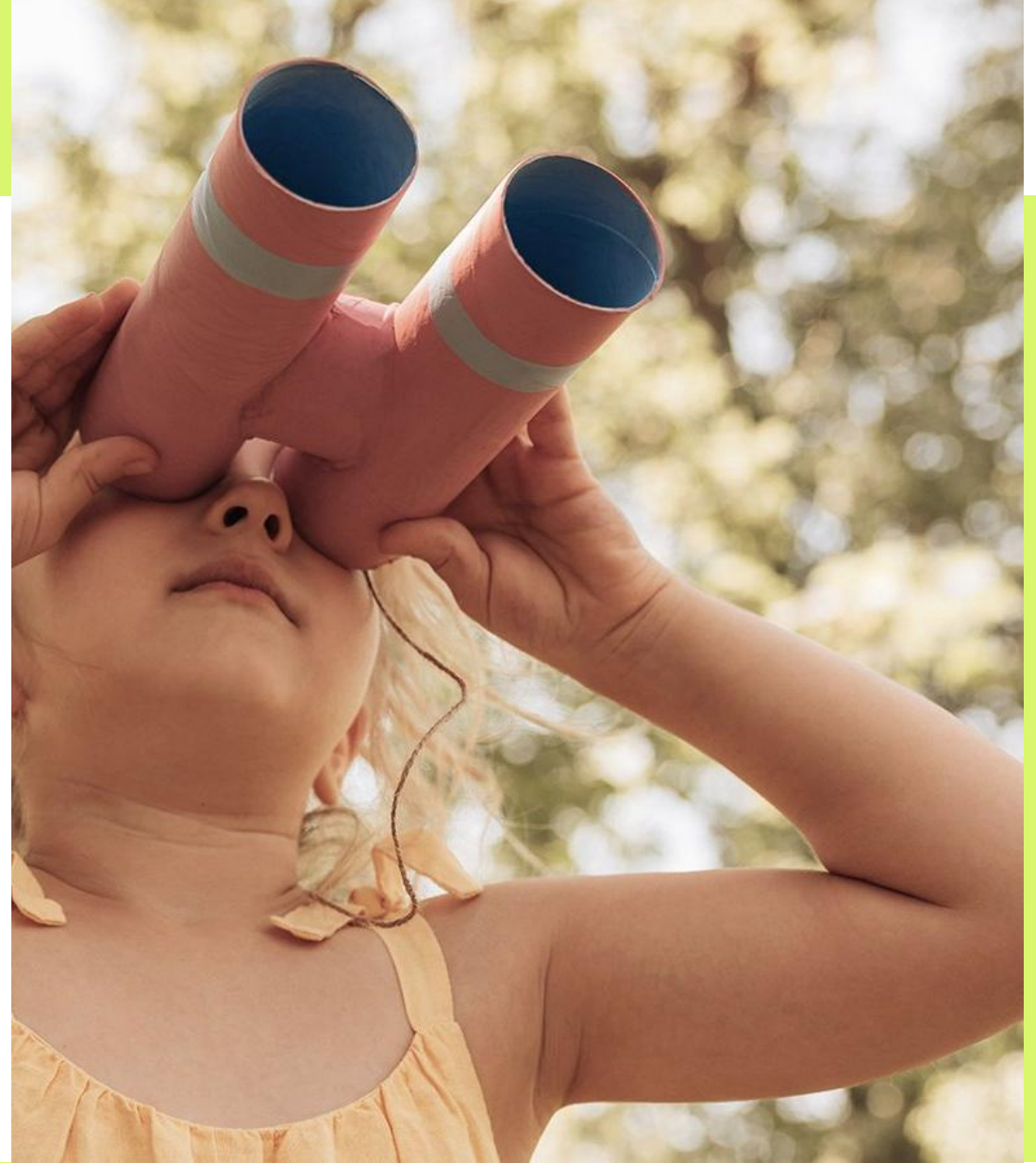
Letterlijk een schoenendoos, maar ook
een manier van denken en werken.

Solve mysteries together

Research your way out of an investigation

**STRONGER
2GETHER**

***Een kader om te
denken over
inclusiviteit in
onderzoek***

**STRONGER
2GETHER**

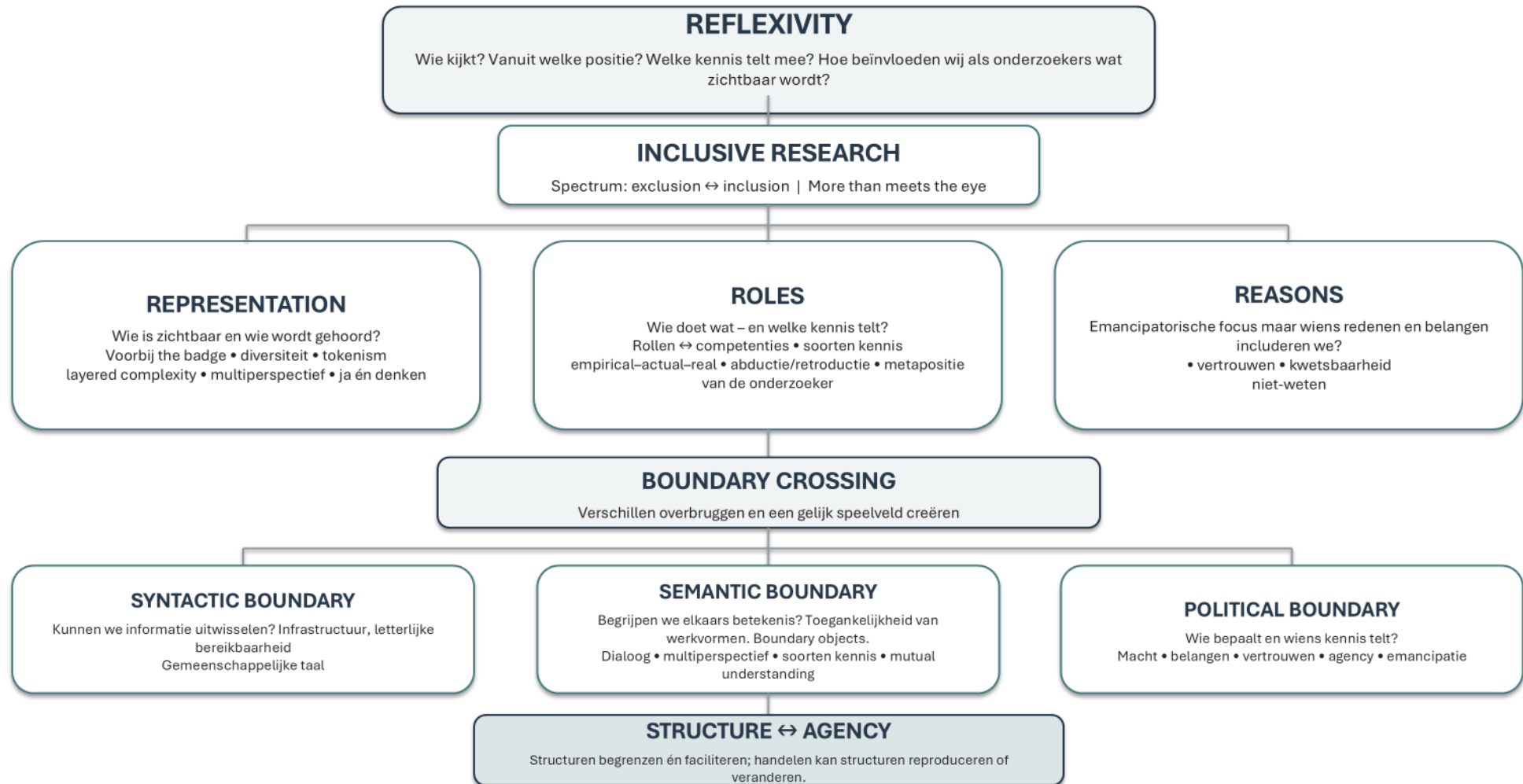
**STRONGER
2GETHER**

R3 + 1

- Representation
- Roles
- Reasons

Reflexivity

Inclusive Research – reflexivity as an overarching factor

Representatie

Waaruit bestaat diversiteit in deze context en wie moeten binnen het onderzoek gerepresenteerd worden?

Representatie

Waaruit bestaat diversiteit in deze context en wie moeten binnen het onderzoek gerepresenteerd worden?

Gevaar: tokenism

**STRONGER
2GETHER**

Representatie

Waaruit bestaat diversiteit in deze context en wie moeten binnen het onderzoek gerepresenteerd worden?

Gevaar: tokenism

In ons onderzoek: (V)SO

➔ multiperspectief, unusual suspects

Representatie

Waaruit bestaat diversiteit in deze context en wie moeten binnen het onderzoek gerepresenteerd worden?

Gevaar: tokenism

In ons onderzoek: (V)SO

Boundary crossing

Syntactische boundary:

Is het onderzoek bereikbaar voor iedereen? Infrastructuur, taal, tijd...

Rollen

Wie doet wat? Wie heeft een actieve rol in welke fase van onderzoek?

Gevaar: vage methodes.

Inclusie: the emperical, the actual, the real

Soorten kennis: theoretisch, praktisch, affectief. Keuzes die passen bij de mogelijkheden van onderzoekers en bij de toegang tot kennis van onderzoekers.

Boundary crossing (semantische boundary) is gelijk speelveld creëren. De professionele onderzoeker is hier de ontwerper van de boundary objects die toegankelijkheid ondersteunen.

Constructive alignment doel, doelgroep, methode. materiaal doet ertoe. Abductie, retroductie. Onderzoeker in de metapositie.

Redenen

Wie bepaalt en wie profiteert? Incluseren we de redenen van mede-onderzoekers echt en incluseren we de echte redenen of bedenken wij wat goed voor ze is?

Emancipatorische focus

Gevaar overclaiming

Structure-agency Mensen worden niet volledig bepaald door structuren maar handelen ook nooit los daarvan. Door hun handelen kunnen mensen bestaande structuren in stand houden, aanpassen of veranderen. Verbinding met representatie & multiperspectief

Political boundary vertrouwen en kwetsbaarheid, 'niet weten' toelaten. Samen op zoek.

**STRONGER
2GETHER**

Reflexivity

Hoe heeft wie ik ben, wat ik belangrijk vind en hoe ik handel invloed op wat in dit onderzoek als kennis naar voren komt?

Reflexivity

Hoe heeft wie ik ben, wat ik belangrijk vind en hoe ik handel invloed op wat in dit onderzoek als kennis naar voren komt?

Break Out Rooms

Hoe inclusief zijn onze RDC's? Hoe kunnen we reflexiviteit stimuleren en de veilige Leeromgeving bouwen die daarvoor nodig is?

Enne...hoe zit het met de olifant in de kamer?

PAUZE

Voorbij the Badge

**STRONGER
2GETHER**

Voorbij the Badge

In de chat: het mooiste cadeau dat je als kind (0-18) hebt gekregen OF graag had willen krijgen maar ondanks intensief zeuren toch niet kreeg.

**STRONGER
2GETHER**

Voorbij the Badge

*In de chat: het mooiste cadeau
dat je als kind (0-18) hebt
gekregen OF graag had willen
krijgen maar ondanks intensief
zeuren toch niet kreeg.*

**STRONGER
2GETHER**

Voorbij the Badge

*In de chat: het mooiste cadeau
dat je als kind (0-18) hebt
gekregen OF graag had willen
krijgen maar ondanks intensief
zeuren toch niet kreeg.*

**STRONGER
2GETHER**

**STRONGER
2GETHER**

On a Scale of Baroque Art: How do you feel about Art Based Research?

**STRONGER
2GETHER**

Art Based Research

Waarom Art-Based Research? Creatieve en artistieke vormen worden ingezet als manier om kennis te verzamelen, onderzoeken en interpreteren.
ABR maakt kennis toegankelijk die moeilijk in woorden te vangen is.

Inclusie van kennis

→ Ruimte voor expliciete én impliciete, cognitieve én affectieve, professionele én ervaringskennis.

Gelijkwaardigheid

→ Deelnemers krijgen meer zeggenschap over **wat** zij inbrengen en **hoe** zij dat zichtbaar maken.

Nieuwe perspectieven

→ Maakt onverwachte betekenissen, ervaringen en perspectieven zichtbaar die met traditionele methoden mogelijk buiten beeld blijven.

Kortom: *andere manieren van uitdrukken → andere kennis → nieuwe perspectieven.*

Art Based Research

Fase	Wat kan ABR toevoegen?	Voorbeelden
1. Verkenning / probleemstelling	Ontdekken wat er werkelijk speelt en wat deelnemers belangrijk vinden	foto's, collage, tekenen, objecten, mapping
2. Onderzoeksvragen ontwikkelen	Vanzelfsprekende aannames doorbreken en andere vragen vinden	visual elicitation, storyline, metaforen, creatieve workshops
3. Dataverzameling	Ervaringsgerichte, impliciete en affectieve kennis toegankelijk maken	photovoice, tekenen, fotografie, film, theater, model building
4. Analyse en interpretatie	Vanuit meerdere perspectieven naar data kijken en patronen/betekenenissen ontdekken	gezamenlijk ordenen van beelden, collage, mapping, creatieve co-analyse
5. Validatie / member reflection	Deelnemers laten reageren op interpretaties en ruimte geven voor alternatieve betekenissen	tentoonstelling, beelden, theater, visualisaties
6. Kennisdeling	Kennis toegankelijk maken voor andere doelgroepen en meer laten doen dan alleen informeren	expositie, film, podcast, performance, strip, installatie
7. Verandering / actie	Onderzoek gebruiken om dialoog, bewustwording en verandering op gang te brengen	participatief theater, tentoonstelling + dialoog, gezamenlijk ontwerpen

Art Based Research

- FOTO BIEB!

Wordscape.

Experimentele online groepsimprovisatie.

Gezamenlijkheid.

Disseminatie.

Waar zijn we in vredesnaam mee bezig???

Goede vraag.

Waarom doe jij eigenlijk mee met S2G?

Narratieve insteek: florissante scenes

Wie, wat, waar, wanneer, waarom?

Begin, midden, eind

Welke 'scene' komt in je op als het gaat om floreren*?

Wanneer floreerde jij als kind of puber? Wie, wat, waar, wanneer, waarom?

**Het gaat hier niet om de 'juiste' interpretatie. Jouw interpretatie is juist waar het om gaat.*

Narratieve insteek: florissante scenes

Wie, wat, waar, wanneer, waarom?

Begin, midden, eind

Welke 'scene' komt in je op als het gaat om floreren?
Welke beelden uit jouw eigen leven krijg je bij dit woord?

Wanneer floreerde jij als kind of puber? Wie, wat, waar, wanneer, waarom?

Delen in Break Out Rooms, iedereen doet verhaal.
Luister en verzamel kernwoorden.
Van deze kernwoorden samen een Wordscape* maken.

**Dit mag natuurlijk helemaal Arty-Farty over the top. Maar met theatrale spanning gewoon de kernwoorden voorlezen is vaak ook al reuze-artistiek...*

**STRONGER
2GETHER**

Cognitive stretch

**STRONGER
2GETHER**

Stel je voor...

**STRONGER
2GETHER**

Stel je voor...

Waarom doe jij mee aan S2G? In de chat
staan natuurlijk prachtige dingen.
Jongeren helpen, samenwerken, leren,
de wereld verbeteren...

Stel je voor...

Dat het gekozen cadeau niet zomaar een
cadeau is maar een wegwijzer naar
verborgen drijfveren...

[er klinkt esoterische muziek]

Stel je voor...

Mooi.

Heel mooi.

Stel je voor...

Het cadeau dat je koos aan het begin van de sessie is niet zomaar een cadeau. Het wijst je de weg naar binnen...

[Let op: er klinkt nog steeds esoterische muziek, we gebruiken spel als boundary object]

Stel je voor...

Denk een moment na, in stilte, over wat jouw cadeau je te vertellen heeft over jouw verborgen drijfveren.

[voice over]

**STRONGER
2GETHER**

Vragen

**STRONGER
2GETHER**

Continue reading?

Baxter S, Muir D, Brereton L, Allmark C, Barber C, Harris L, Hodges B, Khan S, & Baird W. (2016). Evaluating public involvement in research design and grant development: using a qualitative document analysis method to analyse an award scheme for researchers. *Res Involv Engagem.* 2, 13–28.

Brooks, J. Serena McCluskey, Emma Turley & Nigel King (2015) The Utility of Template Analysis in Qualitative Psychology Research, *Qualitative Research in Psychology*, 12:2, 202-222, DOI: 10.1080/14780887.2014.955224

Cahnmann-Taylor, M., & Siegesmund, R. (2017). *Arts-based research in education*. Routledge.

Creswell, J. W. (2012). *Educational research: Planning, conducting, and evaluating quantitative and qualitative research*. Pearson Education, Inc.

Chalmers I, & Glasziou P. (2009) Avoidable waste in the production and reporting of research evidence. *Lancet*, 374:86–9.

Griffiths, M. (1998), *Educational Research for Social Justice: Getting Off the Fence*, Buckingham: Open University Press.

Leavy, P. (2020). *Method Meets Art : Arts-Based Research Practice: Vol. Third edition*. The Guilford Press.

Ministerie van Onderwijs, Cultuur en Wetenschap (2020). Nationaal actieplan voor meer diversiteit en inclusie in het hoger onderwijs en onderzoek. Geraadpleegd op 16 januari 2024, pdf (overheid.nl)

Nind, M. (2014). *What is Inclusive Research?* London: Bloomsbury

Ocloo J, & Matthews R. (2016). From tokenism to empowerment: progressing patient and public involvement in healthcare improvement. *BMJ Qual Saf*, 25:626–32. DOI

Reed J, Pearson P, Douglas B, Swinburne S, & Wilding H. (2002). Going home from hospital-an appreciative inquiry study. *Health Soc Care Community.* 10, 35–45.

Seale, J., Nind, M & Parsons, S (2014) Editorial: Inclusive research in education: Contributions to method and debate. *International Journal of Research and Method in Education*, 37, 4, 347-356
(2) (PDF) *Inclusive research in education: Contributions to method and debate*. Available from: https://www.researchgate.net/publication/274153827_Inclusive_research_in_education_Contributions_to_method_and_debate [accessed Aug 16 2024].

Sergeant, S. A. A. (2021). *Working Together, Learning Together: Towards Universal Design for Research*. [PhD Thesis - Research and graduation internal, Vrije Universiteit Amsterdam]. Gompel & Svacina Uitgevers.

Smith L. T. (2012). *Decolonizing methodologies: Research and indigenous peoples*. Zed Books.

Todd, L. 2012. Critical dialogue, critical methodology: bridging the research gap to young people's participation in evaluating children's services, *Children's Geographies* 10 (2): 187-200
(2) (PDF) *Inclusive research in education: Contributions to method and debate*. Available from: https://www.researchgate.net/publication/274153827_Inclusive_research_in_education_Contributions_to_method_and_debate [accessed Aug 16 2024].

Van der Vaart, G., van Hoven, B., & Huigen, P. P. (2018). Creative and arts-based research methods in academic research. Lessons from a participatory research project in the Netherlands. *Forum Qualitative Sozialforschung/Forum: Qualitative Social Research*, 19(2), 30

Vereniging van Hogescholen. (2022). Position Paper: samen werken aan inclusieve hogescholen met oog voor diversiteit. Geraadpleegd op 16 januari 2024, 085_044_08_PP_INCLUSIE_DEFDEFDEF.pdf (vereniginghogescholen.nl)

Walmsley, J. and Johnson, K. (2003). *Inclusive Research with People with Learning Disabilities: Past, Present and Futures*, London: Jessica Kingsley.

Walmsley, J. (2004). Inclusive learning disability research: the (nondisabled) researcher's role, *British Journal of Learning Disabilities* 32: 65–71

PAUZE